

# Nekrolog över svenskt skogsbruk?

Reidar Persson 180424

## Inledning

Häromkvällen var jag på ett skogsägarmöte. Vi gavs som vanligt en lyrisk beskrivning av skogens potential. Den skall lösa klimatkrisen och ge oss skogsägare "dollar et securitas". Det gäller att stå på och världen ropar efter våra produkter. Men finns det verkligen inte det minsta lilla moln på skogshimlen förutom kritik från miljörörelsen? Här kommer jag lite hädiskt att diskutera några möjliga framtida problem. Framförallt tar jag upp konkurrensen från snabbväxande planteringar i Syd<sup>1</sup>.

## Snabbväxande planteringar

Under första halvan av 1900-talet etablerades planteringar i t.ex. Brasilien, Chile, Kongo, Kenya, Tanzania, Angola, Mocambique, Etiopien, Indien, Indonesien, Nya Zeeland m.fl. länder. Ibland gick det bra. Redan på 1970-talet besökte svenska skogsdirektörer Brasilien och komma hem fyllda av fruktan. Tord Ekström basunerade ut skogsbrukets undergång. Skogsutredningen 1973 föreslog att vi skulle avverka de skogar vi hade på 30 år – eller så länge vi kunde hoppas på att få avsättning för vårt virke. Dessa domedagsprofetior visade sig fel. Dock vill jag säga att vi som hade viss längre u-landserfarenhet förstod att Syd skulle få vissa problem inledningsvis. Men de här domedagsprofetiorna kom för 40 år sedan och mycket har hänt sedan dess. Vi bör nog diskutera framtiden utifrån dagens förutsättningar

Det finns alltså uppgifter om att försöksplanteringar med eukalyptus ibland producerar över 100 m<sup>3</sup>/ha/år. I Veracel i Brasilien sägs genomsnittsproduktionen i planteringarna vara 50-60 m<sup>3</sup>/ha/år. Det finns fabriker som ligger nära kust med en planterad areal på 100 000 ha runt fabriken. Naturligtvis blir det mycket billigare att få fram tillräckligt med råvara än i Sverige där vi ibland måste hämta ved från t.ex. fjällbarrskogen. Det behövs inga jättearealer för att konkurrera ut Sverige. En areal på 3 miljoner ha med någorlunda snabbväxande planteringar<sup>2</sup> skulle kunna producera lika mycket som de svenska skogarna.

I tabell 1 nedan har jag försökt sammanfatta vad vi, med FAO som källa, tror oss veta om dagens planteringar:

---

<sup>1</sup> Termen "Syd" används lite slarvigt för att grovt beskriva de länder där snabbväxande planteringar är aktuella. I termen inkluderas länder i Afrika, Asien, LA och Oceanien. Skogar i södra USA och södra Europa som ibland är snabbväxande är inte inkluderade utan nämns separat om det finns behov. När den gamla termen "u-länder" används så inkluderas länder i Afrika, Asien, LA och Oceanien som i alla fall var "fattiga" för några decennier sedan.

<sup>2</sup> Det är orealistiskt att tro att alla snabbväxande planteringar kan ge 50 m<sup>3</sup>/ha/år. Men runt 25 m<sup>3</sup>/ha/år är nog ingen orimlig skattning.

Tabell 1: "Man-made forest"<sup>3</sup>. FAO 2005 & 2015 (miljoner ha)

Region	"Planted" År 2005	"Plantations" År 2005	Totalt. "Man – made" År 2005	Årlig plantering År 2005 (1000 ha)	Totalt- "Man- made" År 2015
<b>Afrika</b>	1,5	13,3	14,4	95	16
<b>Asien</b>	67,1	64,9	122,8	1855	129
<b>Europa</b>	51,7	27,7	69,3	221	62
<b>N &amp; CA</b>	10,2	18,8	38,7	170	43
<b>Oceanien</b>	0	3,9	4,1	75	4
<b>SA</b>	0	12,2	13,8	175	15
<b>Totalt</b>	130,5	140,8	264,1	2591	290
<b>Varav prod.</b>	94,6	110,6	205,2	..	..
<b>Varav skydd.</b>	35,9	30,3	66,2	..	..

I studien från 2005 så skiljs alltså på "planted" och "plantations". "Planted" är i princip återbeskogning av kalhyggen med inhemska arter av den typ vi har i Sverige ("reforestation"). I "plantations" så är idén att fånga det som i Sverige ofta kallas "plantager". Ofta utgörs dessa av snabbväxande exoter. Summan av dessa två kategorier kallar jag "man-made" (FAO använder 2005 termen "planted forests subgroup". Men i FRA<sup>4</sup>2015 används termen "planted"! ). Olika länder tolkar nog definitionerna lite olika så siffrorna är högst osäkra. Ca 205 milj. ha var år 2005 anlagda för vedproduktion och 66 milj. ha var etablerade för skydd. I dagsläget är arealen produktiva planteringar enligt statistiken ca 220 milj. ha. Av dessa finns sannolikt ca 120 milj. ha i "Syd". Ca 70 % av industrivirkesproduktionen sägs i dagsläget komma från "man-made forests".

Officiellt existerande "man-made forests" i Syd skulle alltså om de vore någorlunda välskötta kunna producera åtminstone 2 ggr så mycket industrived som konsumeras globalt i dagsläget. Det går dock att beskriva situationen för dagens planteringar i Syd i betydligt mörkare färger och detta görs ofta för att trösta oroliga svenska skogsägare.

<sup>3</sup> Använder engelska termen "man-made forest" för summan av olika sorters planteringar. Jag hittar ingen användbar svensk term.

<sup>4</sup> FAO Forest Resources Assessment

Vi vet först av allt ganska lite om existerande planteringar i Syd. Informationen om planteringar, som kommer från framförallt FAO, har av olika skäl stora brister. Jag kan nämna att för t.ex. Sverige har FAO rapporterat arealer på 13,7 milj. ha (2015), 3,6 milj. ha (2010) och 0,7 milj. ha (2005). Siffrorna visar totalt planterad areal (2015), planteringar äldre än 20 år (2010) och exoter (2015). Sverige svarade troligen oftast som FAO ville, men jag är säker på att många länder tolkade definitionerna på ett annat sätt.

Siffror på planterad areal är ofta överskattade. Enligt en studie, som gjordes på SLU för några år sedan, var rapporterad areal i u-länder 1,5 gånger den verkliga. Planterad areal beräknas ofta från antal plantor som produceras, men ofta misslyckas planteringarna. Samma areal planteras ibland varje år eftersom planteringarna regelmässigt misslyckas. I Indien så visade det sig att rapporterad areal i FRA2000 var en summering av den areal som enligt femårsplanerna från 1950 skulle ha planterats varje år. Siffran sannolikt 25 miljoner ha för stor. Stor planteringsareal är ofta anledning till nationell stolthet och det finns starka krafter som vill dölja misslyckanden. Så kanske finns i verkligheten "bara" 80 milj. ha med produktionsplanteringar i Syd. Genomsnittsproduktionen i planteringarna är också ofta betydligt lägre än potentialen enligt produktionstabeller. I Asien så skattades produktionen år 2005 till 1 m<sup>3</sup>/ha/år (potentialen 4-5 m<sup>3</sup>)! Det finns många orimligheter när man börjar försöka analysera planteringsstatistiken. Sådana här uppgifter kan naturligtvis användas för att tona ner hotet.

Den höga misslyckandeprocenten beror bl.a. på att många planteringar etablerats av statliga myndigheter. Det fanns stora brister i arbetet. Skötseln av etablerade planteringar blev t.ex. ofta eftersatt. Mycket resurser försvann också i korrupktion. Någon lokal pamp lade beslag på pengarna utan att plantera. Under senare år har också många kapitalister trott att planteringar kan vara ett lätt sätt att tjäna pengar. Jag har kontaktats av mången månglare med oljemiljoner i ryggen som trodde det fanns snabba pengar att göra. Så är det inte. Har man för bråttom kan det bli både stora fysiska och sociala problem. Så misslyckandena är ganska lätta att förklara.

Succéhistorierna kommer ofta från stora företag som med kraft och beslutsamhet etablerat planteringar (t.ex. Stora). Det blir dock ofta sociala konflikter när markanvändningen ändras i stor skala, men företagen har normalt regering och polis på sin sida. Lyckade snabbväxande planteringar finns framförallt i Brasilien, Uruguay, Chile, Argentina, Sydafrika, Australien, NZ och Portugal. Arealen med verkligt snabbväxande planteringar är kanske 10-15 miljoner. I USAs sydstater finns också åtminstone 10 miljoner ha med bra skogar/planteringar. Kanske finns totalt i Syd 25-30 miljoner ha med planteringar som en svensk skogsman skulle klassa som ett hot. Mycket av återstående planteringar i Syd är skräp. Men arealen med bra planteringar ökar sannolikt med åtminstone en miljon per år och trenden är ökande. Om 10 år kan bilden se helt annorlunda ut. Då kanske det finns 50-60 miljoner ha med "bra" planteringar.

Svenska företag får ofta problem när de försöker vara med i dansen. P.g.a. sociala problem som ofta uppstår (eller sägs finnas) kan svenska företag hamna i stormens öga på hemmaplan. Asiatiska företag däremot har sällan någon inhemsk opinion att ta hänsyn till. Skulle t.ex. kinesiska bolag börja satsa stort kan det bli snabba förändringar.

Skulle någon börja engagera lokalbefolkningen i odling av träd som en kommersiell gröda så skulle produktionen också snabbt kunna börja explodera. Det har vi sett i t.ex. Indien. Förvisso kan det bli sociala problem, men dessa är nog mindre än om stora kommersiella företag börjar med storskaliga planteringar på ett brutalt sätt.

Det sägs ibland att det inte längre finns stora arealer med lämplig och lättanskaffad mark där planteringar kan etableras. Priset på mark går också upp. Detta må i mycket vara rätt. Det finns kanske inte stora lämpliga områden som kan ge all råvara en monsterfabrik behöver. Men det finns många områden på några tusen ha. Vad vi ser är att det börjar etableras fabriker som köper råvara på den öppna marknaden. Det är här bönder skulle kunna komma in som producenter.

Ofta hävdas också att det inte längre finns stora tillgängliga områden för skogsplanteringar i Syd. Lämplig mark som finns måste användas för mat och biogrödor. Många hävdar att det blir brist på lämplig mark både för trädplanteringar och mat i Syd. Att forskare kan hamna i den slutsatsen tycks bero på att man utgår ifrån att naturlig skog inte kan användas för t.ex. jordbruk. Naturskog är på något sätt helig. I praktiken lär människan fortsätta att röja skog om det finns behov – t.ex. för mat. Det finns emellertid också forskare som hävdar att jordbruksmark – även i Syd - kommer att överges i stor skala och återgå till skog. Detta beror på att de räknar med att produktiviteten i jordbruket kommer att öka drastiskt. Klart är att produktiviteten i jordbruket är mycket låg i många u-länder. Hur utvecklingen i praktiken blir i framtiden beror bl.a. på om det kommer att finnas tillräckligt med gödsel (fosfor) och om modern växtförädling får användas. Det är också önskvärt att biståndsorganisationer på nytt börjar ge stöd till jordbruk.

Ett annat motargument är att planteringar i Syd oftast utgörs av lövträd och att våra långfibriga barrträd behövs. Andelen löv i pappersprodukter tycks dock öka undan för undan och pappersgubbarna ser nog till att den trenden fortsätter. Och länder i Syd tycks också undan för undan öka produktionen av barrträdsvirke. Det sägs också på alla exkursioner att den senvuxna svenska tallen med god kvalitet alltid kommer att behövas. Dock verkar det som om få förbrukare vill betala för kvalitet. Och produktionen av barrtimmer ökar också i Syd. Det finns stora planteringar med *Pinus radiata* i t.ex. Nya Zeeland, Australien och Chile. Fiberprodukter och skivor konkurrerar också med sågat virke.

Enligt många skogskämpar måste vi producera mer ved/biomassa i Världen. Allt som t.ex. kan fås av olja kan också fås av ved. Behovet kan beskrivas som omätligt. Men det går att sätta frågetecken för en del av lovsångerna. För nya produkter och användningsområden behöver det nog göras seriösa livscykelanalyser. Och även om behovet av biomassa kan explodera är det inte säkert att Sverige är bästa produktionsplats. Världen är också full av biomassa (60-80 m<sup>3</sup> per person). Det måste löna sig att producera den i Sverige.

Skogsfolk betraktar ofta planteringar som en Gudi behaglig gärning medan många miljöorganisationer betraktar planteringar som en kriminell handling. Planteringar, framförallt av exoter, sägs ge allehanda miljöproblem. Jag har försökt analysera frågan under årtionden och kommit fram till att negativa miljöeffekter bör kunna hanteras. Däremot är de sociala problem som kan uppstå svårare att hantera. Men med god vilja och ödmjukhet bör

de oftast kunna hanteras. I idealfallet engageras lokalbefolkningen i arbetet. I verkligheten spelar inte svenska miljöorganisationers åsikter stor roll. Kapital för planteringar lär i mycket komma från Kina, Korea, Japan, Malaysia, Indien och oljeländer. Dessa bryr sig inte om vad SNF säger.

Det finns förvisso mycket som är oklart i hur framtiden kommer att utvecklas. Dock synes mig det vara klart att trenderna pekar mot en ökad produktion av ved i Syd. Vi måste helt enkelt vara beredda på att möta en ökande konkurrens från Syd. Industrin i Syd behöver inte byggas ut i samma utsträckning som planteringar etableras. Producerat virke kan för en tid säljas på globala marknaden.

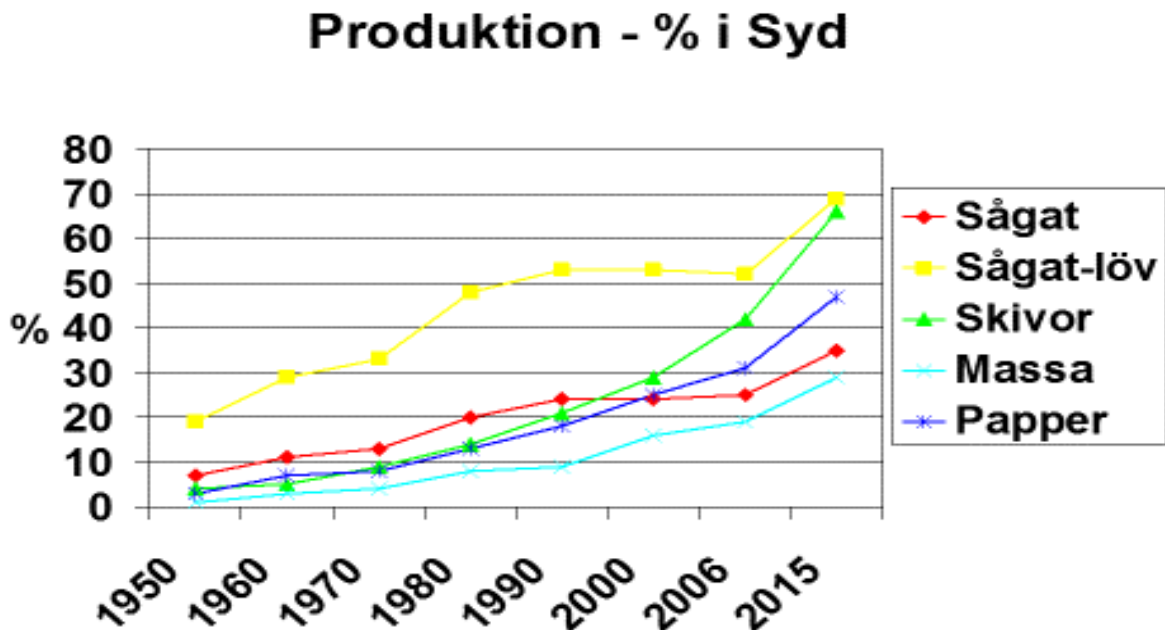
Det här är ju inget nytt. Nationalekonomer har länge visat att produktionen av industriprodukter flyttas från mer utvecklade länder till "billigare" länder, som har komparativa fördelar. De ursprungliga producenterna övergår till produktion av mer komplicerade produkter. Textilindustrin kan tas som ett exempel. Inom skogsindustrin har man i olika stadier gått från massa till förpackningar. Den som vill kan hävda att det varit överraskande mycket motkrafter mot förändringar inom skogsindustrin. Ett skäl var ju att de lättåtkomliga resurserna av barrvirke fanns i norr – bl.a. i Sverige. Tropikernas skogar var svårare att använda. Utvecklandet av snabbväxande planteringar har dock börjat ändra på förutsättningarna. Det skulle också gå att öka produktionen av biomassa från existerande tropiska skogar högst avsevärt.

#### Något om hittillsvarande utveckling

Kolonialmakterna började tidigt med planteringar av exoter – t.ex. eukalyptus. Ofta misslyckades försöken, men ibland blev de lyckade. Bakgrunden till satsningarna är olika. Ibland etablerades de för att ge träkol till järnvägen, ibland för brännved, och under senare tid alltmera för att ge fiber. Snabbväxande planteringar i tropikerna har länge setts som ett hot mot svenskt skogsbruk. På 1960 och 1970-talet åkte som nämnts svenska skogsdirektörer till Brasilien för att se på planteringarna och kom tillbaka vettskrämda. Roger Sedjo skrev en berömd rapport där han hävdade att "forestry will go south".

Nu blev det inte riktigt så. Från Bai Bang och Mufindi fick vi lära oss att det inte var någon barnlek att bygga massafabriker och etablera planteringar i Syd. Svenska företag var också engagerade i diverse skogsäventyr i t.ex. Västafrika, Kamerun och Gabon, och fick problem. De problem de mötte med fabriker/planteringar borde inte ha kommit som någon överraskning. Planteringar växer snabbt i tropikerna och virket kan bli billigt, men det finns mycket annat som kostar. Men mycket har under senare decennier hänt i både länderna i Syd och i Sverige. Och trots alla problem i början fick Sedjo rätt - "forestry is going South". Detta ses i figur 1 nedan.

Fig. 1: Utveckling av skogsproduktionen i u-länder/ Syd - % (källa FAO)



Andelen skogsprodukter som produceras i Syd har alltså ökat kraftigt sedan 1950-talet. Ökningen tycks ha accelererat under senaste decenniet. Den som vill kan argumentera för att snart kommer all skogsproduktion att ligga i Syd.

#### Några skogsproblem i dagens Sverige

Det stora diskussionsämnet inom skogsbruket i Sverige är i dagsläget konflikten mellan produktion och miljö. Skogsindustrin argumenterar för att skogen skall användas mer medan miljöorganisationer argumenterar för att skogen skall få stå och ruttna. Detta sägs vara bra för biologisk mångfald och klimat. Naturligtvis kan man hävda att det inte är helt logiskt och att huvudargumentet nog snarast är - "not on my back yard". Det lär förbli så att majoriteten av befolkningen i Sverige kommer att tycka illa om kalhyggen och skogsbruk och inga informationskampanjer i Världen lär kunna ändra på detta. Södermalmarna vill inte se några kalhyggen ens på TV. Det skulle behövas något av en "freden i Sarek" för skog på samma sätt som det blev för vattenkraften. Det "Nationella skogsprogrammet" var väl tänkt att gå i den riktningen, men av detta har vi inte sett mycket än. Frågan är svår för makthavarna. Miljölobbyn är stark, men runt en miljon människor har en personlig koppling till skogen genom t.ex. ägande.

Ser vi till skogsbruket så har produktiviteten ökat kontinuerligt sedan 1950-talet. Men nu verkar det bli allt svårare. Kan slutavverkningar bli så mycket effektivare? Kan gallringen effektiviseras? I fråga om plantering har inte mycket hänt, i alla fall inte här i Värmland. Och röjningsbehovet är stort, men vad kan göras som inte ruinerar markägaren? Det tycks också vara svårt att hitta människor som vill arbeta i skogen. Polacker tas hit på våren för att plantera, men det är väl ingen långsiktig lösning? Vad göra? Betala mer?

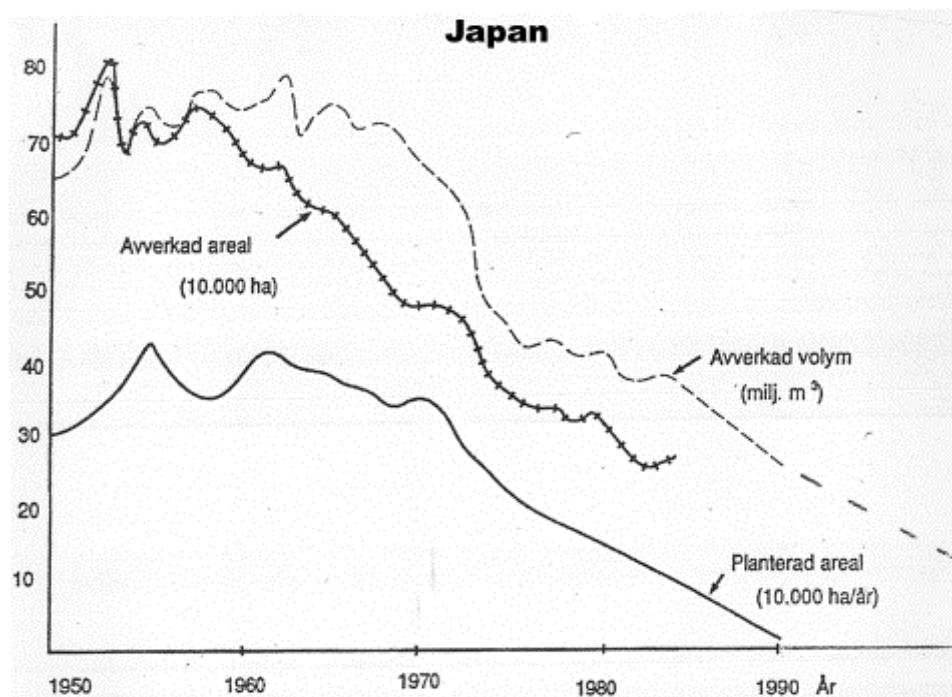
I Japan tappade små markägare intresset för skogsbruk för decennier sedan. Det finns nog en del tendenser till detta också i Sverige. En ökande del av skogsägarkåren är gammal och bor långt ifrån fastigheten. Att bedriva skogsbruk kan vara besvärligt.

Det här må vara lite gammelmansgnäll, men mycket talar i sammanfattning för att virket i Sverige kommer att bli dyrare. Klarar vi då av konkurrensen från snabbväxande planteringar i Syd. Det lär bli svårare och svårare! Många trender tycks gå åt "fel håll".

### Några ord om Japan

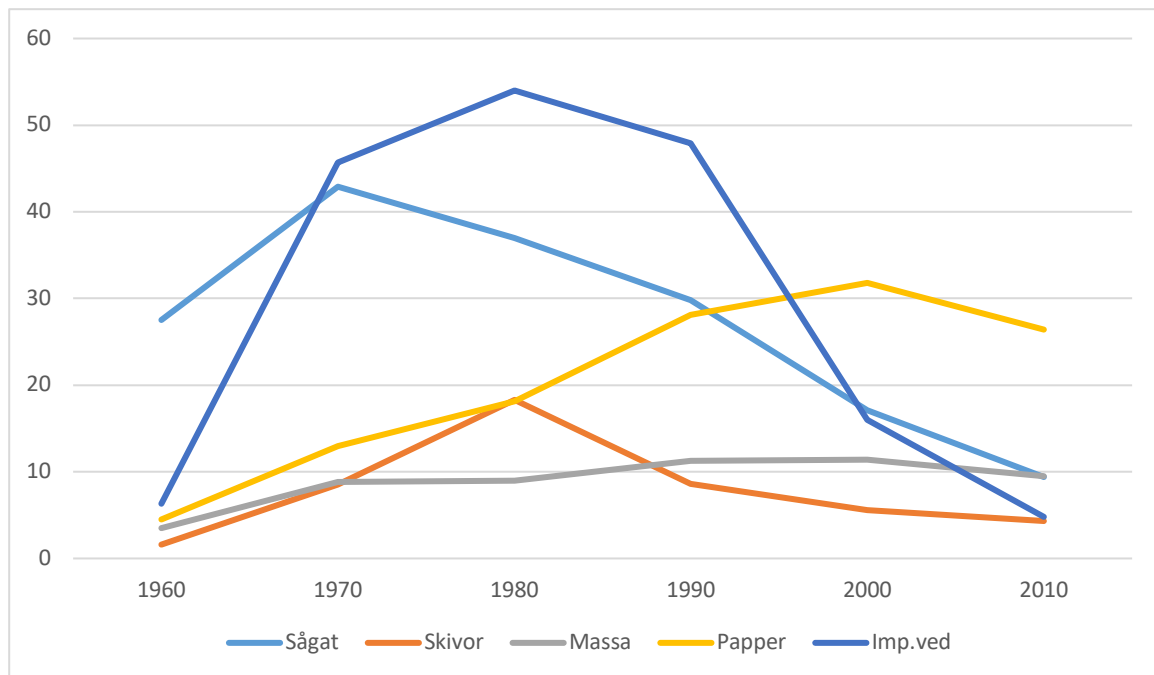
Mången tror att utvecklingen kommer att rulla på ungefär som den gjort i några decennier med lite "ups and downs". "De problem som kommer löser vi". Men i t.ex. fallet skeppsbyggnad löste vi inte problemen utan varven lades ner. I fråga om skog kan det vara av intresse att se på Japan. Japan har ungefär lika mycket skog som Sverige (25 milj. ha), men en mycket större befolkning och ekonomi. Runt 1960 hade Japan en avverkning ungefär som dagens Sverige. År 1961 tog Japan bort tullarna på import av ved och vad som sedan hänt framgår av figuren nedan:

Fig. 2. Utvecklingen i Japan – miljoner m<sup>3</sup>



Från en avverkning på 70-80 milj. m<sup>3</sup> på 1950-talet har den sjunkit till 15-20 milj. m<sup>3</sup> i dagsläget. Det blev efter 1961 billigare att importera virke från t.ex. Ryssland, USA, Filippinerna, Australien och NZ än att producera det internt. I Japan är också terrängen svår så avverkningskostnaderna är höga. Det blev också svårare att få fatt på arbetare och många småbönder, som ägde skog, tappade intresset för att satsa på skogsproduktion. Det hade efter WWII satsats mycket på att bygga upp skogsresursen. Inhemsk trädslag planterades för dessa skulle ge kvalitet. Få var dock villiga att betala för kvalitén. Det gavs också under senare decennier subventioner för plantering, röjning, gallring o.s.v. men intresset var svagt. Figur 3 visar vad som hänt med skogsindustriproduktionen och importen av ved.

Fig. 3. Produktion av skogsindustriprodukter (milj. m<sup>3</sup> och ton) i Japan åren 1960 till 2010 (Källa FAO)



Som ses steg sågverksproduktionen fram till 1970, men har sedan sjunkit kraftigt. Produktionen av plywood och andra skivprodukter steg fram till 1980 men har senare sjunkit. Produktionen av massa och papper har i stort fortsatt att stiga något. Importen av ved steg kraftigt efter 1960, men började sjunka efter 1980. Utvecklingen har betytt att importen av sågat har stigit kraftigt, men även av skivor har det varit en relativt stor ökning av importen under senare decennier. År 1960 var importen av massa och papper obetydlig. Under senare decennier har importen stigit till 2-3 miljoner ton per år. Här bör sägas att efterfrågan på ved har sjunkit från 118 milj. m<sup>3</sup> år 1973 till 86 milj. m<sup>3</sup> år 2005. Det beror bl.a. på att befolkningen minskar och blir äldre.

Produktionen av ved i Japan blev alltså för dyr jämfört med importen. Produktionen/skogsbruket hade också många andra problem. Exemplet Japan visar att skogssektorn i ett land snabbt kan få problem.

#### Ett alltmera komplicerat samhälle

Någon gång våren 1972 läste jag en artikel i Times som förutspådde att framförallt Storbritannien skulle bli så komplicerat att samhället skulle gå helt i stå. Margaret Thatcher trädde så småningom in på scenen och försenade sammanbrottet. Men de problem som beskrevs för Storbritannien 1972 kan i dagsläget troligen också sägas gälla för Sverige.

För 50 år sedan fanns i Sverige några "klasspartier" som påverkade hur samhället utvecklades. Merparten av människorna tyckte nog att utvecklingen gick åt rätt håll och att man fick det bättre. Nu tycks flertalet vara missnöjda och uppleva att utvecklingen går åt fel



håll. Samhället har säkert blivit mera demokratiskt, men om detta gjort oss lyckligare kan diskuteras. Målet tycks vara paradiset och det perfekta samhället. Det går inte att börja bygga en väg eller påbörja ett husbygge utan att det blir protester. Få blir långsiktigt så mycket nöjdare p.g.a. av detta, men allting tar en väldigt lång tid och blir dyrare. På lokal nivå finns massvis med partier som är emot någonting. T.ex. motstånd mot någon infrastruktursatsningar och mot nedläggning av ett BB. I Karlstad finns ett stort parti som primärt motsätter sig en Muminpark. Det har kommit "enfrågepartier" också på riksnivå. KD (pingstvännen), Miljöpartiet (miljö) och SD (invandringshatare) är exempel. Samhället blir också alltmera sekteristiskt. Det finns varghatare, vargälskare, klimatförnekare, biologiska mångfaldsälskare o.s.v. Dessa sekter anser ofta att samhället är odemokratiskt när de inte får som de vill. Ibland – som i t.ex. fallet veganer – tar de sig ibland friheten att tillgripa våld. Miljörörelser anser sig stå för det sanna ungefär som religiösa fanatiker. Den stora invandringen under senare år har förvisso inte gjort tillvaron lättare.

Politikerna har ingen aning om hur samhället skall utvecklas. Det blir mest skäll på hur dumma och skurkaktiga andra är. Vi - populasen - tycker nog att politikerna blir sämre och sämre. Det skrämmer att många nu tycks längta efter någon stark "man" och någonting nytt. Här kan nämnas Trump, Putin, Orban, Berlusconi, Xi, Duarte, Erdogan o.s.v. Det skrämmer också att detta kombineras med nationalism och rädsla för allt främmande. Virrvarret leder till svaga regeringar i många länder. Sverige, UK, Belgien, Tyskland, Italien och Holland hör hit. Det blir mest fråga om "muddling through". Knappast läge för några kraftfulla åtgärder från regeringarna för att styra utvecklingen åt "rätt håll". Det blir också ett ökande missnöje med globaliseringen och EU kan komma att gå helt i stå eller braka ihop.

Samtidigt är det stora förändringar på gång i världsekonomin. Vi är vana vid att USA och Europa styr. Om några årtionden är det sannolikt länder som Kina, Indien, Indonesien och Brasilien som dominerar ekonomin. Värderingarna i dessa nya supermakter kommer säkert att skilja sig från det som varit vanligt i Västländerna. Hur det blir med den form av demokrati vi är vana vid är osäkert. Kommer Kina och Indien att bry sig om de certifieringssystem som skapats inom t.ex. skogsbruket? Samtidigt kan Kina antagligen få något att hända på klimatområdet när beslut tas.

Hur "den nya tiden" kommer att påverka svenskt skogsbruk kan ingen säga i dagsläget. Dock kan vi nog utgå från att mycket kommer att förändras. Som en liten aktör har vi svårt att hålla emot förändringstrycket. Vi kan vara ganska säkra på att alla krav som ställs på t.ex. skogsbruket kommer att göra produktionen dyrare.

### Några slutsatser

På 1970-talet ställdes skogsbruket inför många problem och pessimismen var ibland stor. Skogshögskolan flyttade till Umeå 1978 och en del professorer tyckte detta var helt galet eftersom skogsbruket snart skulle läggas ner i merparten av Västerbotten. Norrland skulle bli ett 0-område. Det var också som nämnts mycket tal om konkurrensen från snabbväxande planteringar i Syd. En del företag försökte ge sig in i leken. Men från Bai Bang, Mufindi, Västafrika m.fl. projekt lärde vi oss att det var problematiskt att lyckas i Syd. Skogen växte snabbt men det fanns korrupktion, brist på infrastruktur och personal, besvärlig byråkrati

o.s.v. Så oron för att vi skulle bli utkonkurrerade av Syd minskade eller försvann. Nu är vi i ett läge där skogsindustrin tycks känna sig som oljeschejker. Viktigast tycks för skogsnäringen vara att inte miljörörelse och politiker sätter stopp för möjligheterna.

Det fanns i begynnelsen många problem med snabbväxande planteringar och skogsbruk i Syd, men många åsikter som fortfarande framförs var aktuella för 40 år sedan. Mycket har hänt sedan dess. Skogsbruket har faktiskt som förutspåddes börjat flytta söderut.

Produktionen av massa var ca 3 % av globala totalen 1970 men är 30 % i dagsläget. Ca 50 % av pappersproduktionen sker i Syd och produktionen av skivor är ca 70 %.

När framtiden diskuteras så framförs att lämplig mark för planteringar i Syd börjar ta slut, att mesta marken behövs för jordbruk, att marken blir dyrare, att produktionen blir dyrare, att det är mest löv som produceras, att planteringarna kritiseras av miljörörelsen och att behovet av biomassa är ofantligt. Det är lätt att beskriva alla problem som finns med att utveckla planteringar. Dock har det hittills trots problemen varit en sorts långsam, krypande och ganska odramatisk uppbyggnad av skogsindustri och planteringar i Syd. Men på 50 år har trots allt som nämnts mycket hänt. Förändringarna kan lätt börja gå snabbare. Pondera att kapital i Kina, övriga Asien, oljeländerna m.fl. skulle börja investera stort i planteringar och skogsindustri. Det skulle också kunna bli snabba förändringar om bönder involverades för legoodling av trädplanteringar. Under de senaste decennierna har det varit en ökning av arealen med bra planteringar med kanske en miljon ha per år. Det skulle snabbt kunna bli 5 miljoner ha per år. Potentialen finns.

Hur produktionen av biomassa i Syd kommer att öka kan förvisso diskuteras. Men det verkar vara ganska säkert att råvarukostnaderna i Sverige kommer att öka. Arbetslöner lär t.ex. behöva gå upp drastiskt för att få folk till skogsbruket. Det är troligen också så att det kommer att bli svårare i framtiden att fortsätta effektivisera skogsbruket. Och vårt samhälle blir alltmera komplicerat vilket leder till ökande kostnader. Skogsbruket lär påverkas mer än många andra sektorer.

Detta kan tas som en svartmålning, men det finns en risk i att vifta bort dessa orosmoln. Det finns ingen global brist på ved/biomassa. Produktionen av ved i Syd kan börja öka dramatiskt och mycket talar också för att priset på ved i Sverige kan komma att öka dramatiskt. Kan vi då konkurrera med billig ved i Syd? Vi kan få en Japansk utveckling. Att skogsindustrin i Sverige tvingas börja köpa alltmera virke utomlands. Skogsindustrin fortsätter att försöka överleva, bli mera effektiv och börja förädla produkterna mer. Hus istället för sågat och specialpapper och förpackningar istället för kopiepapper. Kanske blir det några nya produkter efter allt prat om bioraffinaderier. Men vreden kan i framtiden, åtminstone för en tid, i begränsad omfattning komma från Sverige.

---

Detta kan möjligen ses som en goldschmidtsk analys, men jag vill hävda att framtiden kan bjuda på många obehagliga överraskningar. Hur kommer det att bli i den kommande lågkonjunkturen och när kronan blir starkare? Det skulle inte skada om vissa försök gjordes att förstå vad som händer i globala skogssektorn utanför Västerbotten. Allt är inte frid och

fröjd i Sverige. Kanske det är lite tidigt att skriva nekrologen. Patienten är vid liv, men troligen svårt sjuk. Medicinering, vad som nu kan hjälpa, bör sättas in med det snaraste.